

правовій сфері із цілком зрозумілим з огляду на формальні процедури запізненням через позови до судів та Гаазького трибуналу. Перші позитивні моменти ми вже побачили, однак ця лінія боротьби може тривати десятиріччями.

По-третє, у сфері боротьби ідей та концепцій сучасного світу устрою ми не можемо визнати задовільним критику агресивно-експансіоністських устремлінь «руського мира», бо недостатньо показані його негативні, загрозові наслідки для країн, які «внесені» у зону впливу «руського мира», до речі, також інтелектуалами – російськими геополітиками. А новітні посягання РФ вже на зону Північного льодовитого океану демонструють марність надії частини людства на самообмеження експансії. Ще у позаминулому столітті німецький мислитель Карл Клаузевиц зауважував, що марно сподіватись на обмеження «майже не помітні», які сама на себе накладає війна [4, с. 31].

Висновки. Окупація у політично-правовому розрізі – відносно молодий феномен міжнародного життя, який актуалізувався у 21 столітті у зв'язку зі слабкістю міжнародно-правових важелів регуляції агресивних намірів сильних країн, вадами в діяльності ООН, коли країна-агресор і окупант має право вето. Окупація у духовному відношенні – це гніт корінного населення аж до знищення через висилки та тиски, це екзистенційні загрози існуванню духовної культури, а, можливо, і матеріальної.

У боротьбі проти окупації мають координуватись всі духовні сили країни – релігійно-національні, інтелектуальні, громадські рухи, добровольці та ті, хто зобов'язаний боротись з окупацією.

Література:

1. Военна доктрина України 2015 року // Цюрупа М.В., Марценківський В. Т. Основи правових і політичних знань / Михайло Цюрупа, Вадим Марценківський [Текст]. - К.: НУОУ, 2016. – 148 с.
2. Дяченко В.І., Цюрупа М.В. Міжнародне гуманітарне право як філософсько-правова доктрина: словник-довідник / Валерій Дяченко, Михайло Цюрупа [Текст]. – К.: Сфера, 1999. - 133 с.
3. Жорж Кангієм: філософія героїзму [Текст] // Філософи в обіймах бурі. Пер. з франц. – К., 2007. - С. 19 - 56.
4. Клаузевиц К. О войне / Карл Клаузевиц. Пер. с

- нем. [Текст]. – М.: Логос, 1997. – 448 с.
5. Мулинен Фр. Право войны. Руководство для вооруженных сил. Пер. с франц. / Фредерик де Мулинен [Текст]. - М., 1993.- С. 224 - 238.
6. Оккупация // Международное право. Словарь-справочник [Текст]. - М.: Инфра-М, 1998. – 368 с.
7. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі / Елізабет Рудинеско. Пер. з франц. [Текст] – К.: Ніка-Центр, 2007. – 207 с.
8. Сартр Ж.-П. Республіка мовчання / Жан-Поль Сартр [Текст] // [Електронний ресурс]- Режим доступу: <https://avtonom.org/news/zhan-pol-sartr-respublika-molchaniya>.
9. Сборник Гаагских конвенций и иных соглашений [Текст]. – М.: МККК, 1995. – 223 с.
10. Тузкос Ж. Міжнародне право / Жан Тускоз. - Будапешт - Київ, 1998.- 373 с.

References:

1. Voyenna doktryna Ukrayiny` 2015 roku // Tsyurupa M.V., Marcenkivskyj` V. T. Osnovy pravovyh i politychnyh znan / Myhajlo Tsyurupa, Vadym Marcenkivskyj [Tekst]. - K.: NUOU, 2016.
2. Dyachenko V.I., Tsyurupa M.V. Mizhнародne humanitarne pravo yak filosofsko-pravova doktryna: slovnyk-dovidnyk / Valerij Dyachenko, Myhajlo Tsyurupa [Tekst]. – K.: Sfera, 1999.
3. Zhorzh Kanguiem: filosofiya geroyizmu [Tekst] // Filosofy v obijmax buri. Per. z francz. – K., 2007. - S. 19-56.
4. Klauzevy`cz K. O vojne / Karl Klauzevycz. Per. s nem. [Tekst]. -M, 1997.- S.304-307.
5. Mulynen Fr. Pravo vojny. Rukovodstvo dlya vooruzhennyh syl. Per. s francz. / Frederyk de Mulynen [Tekst]. - M., 1993. - S. 224-238.
6. Okkupacya // Mezhdunarodnoe pravo. Slovar-spravochnyk [Tekst]. - M.: Ynfra-M, 1998. – 368 s.
7. Rudynesko E. Filosofy v obijmax buri / Elizabet Rudy`nesko. Per. z francz. [Tekst] – K.: Nika-Centr, 2007. – 207 s.
8. Sartr Zh.-P. Respublika movchannya / Zhan-Pol` Sartr [Tekst] // [Elektronnyj resurs]- Rezhym dostupu: <https://avtonom.org/news/zhan-pol-sartr-respublika-molchaniya>.
9. Sbornyk Gaagskyh konvencij y drugyh soglashenyj [Tekst]. – M., 1993. – 487 s.
10. Tuzkos Zh. Mizhнародne pravo / Zhan Tuskoz. - Budapesht - Kyiv, 1998.- 373 s.

УДК 7.011:316.3(477) УДК 008:316.42

Тетяна Талько

Проблема трансформації релігійної свідомості українців у контексті постколоніальних студій

Анотація: У статті розглядаються трансформаційні процеси у сфері вітчизняної релігійності, що активізувалися з 70-90 рр. минулого століття, в контексті вітчизняних постколоніальних студій. Вказано, що ці процеси обумовлені як загальними соціальними і економічними змінами, які переживає українське суспільство, так і наполегливим проникненням і поширенням на наших теренах східних і західних неорелігійних духовних практик і вчень. З'ясовано, що серед факторів, які нині стоять на заваді суспільним перетворенням, особливе місце займає незжитий нашою культурою феномен постколоніалізму, який виявляє себе у різних сферах суспільного буття, у тому числі і у сфері релігійності. Оскільки саме постколоніальний синдром продовжує залишатись значною перепорою на шляху долучення українців до

західноєвропейського способу життя, то дослідження різних аспектів його вияву у просторі суспільного і особистого буття українців, у сфері їх духовності і релігійності є актуальною науковою проблемою.

Зазначено, що трансформація православної церкви йде вкрай незадовільними темпами і зберігається основна тенденція поєднання православ'я з політичними інституціями. В умовах гібридної війни, розв'язаної Росією на наших східних землях, політика УПЦ МП заважає формуванню української ідентичності. Діяльність УПЦ МП, яка ніколи не зводилася до суто релігійної, сприяла розбудові «руського мира» на наших теренах і стала внутрішнім чинником, який сприяє конфлікту на Сході країни, а також воєнній агресії з боку Росії. Держава врешті повинна регулювати діяльність вказаних структур.

У висновках зазначено, що трансформаційні процеси у сфері вітчизняної релігійності свідчать про тісну взаємодію релігійного і національного чинників. Підкреслено, що кричущі конфесійні диспропорції, які зберігаються в релігійному житті нашої держави, треба негайно вирішувати. Процес звільнення релігійної сфери життя українського суспільства від проявів постколоніалізму сприятиме звільненню суспільної свідомості від впливу імперських політичних практик.

Ключові слова: постколоніальні студії, постколоніальний синдром, деколонізація, політика церкви, неорелігійні вчення, ньюеджівський рух.

Tetiana Talko

Problems of Transformation of Ukrainian Religious Consciousness in the Context of Postcolonial Studies

Abstract. The article deals with the transformation processes in the national religion, that were intensified from the 70-90's. of the last century, in the context of national postcolonial studies. It is indicated that these processes are caused by general social and economic changes, that are being experienced by the Ukrainian society and persistent penetration and extension in our country the neoreligious Eastern and Western spiritual practices and teachings. It was found that among the factors that currently hinder the social transformations, a special place occupies the phenomenon of post-colonialism that was not vanished because of our culture, which manifests in various spheres of public life, including the sphere of religion. As far as exactly the postcolonial syndrome remains a major obstacle on the way of the Ukrainian additions to the Western lifestyles, so the study of various aspects of its manifestation in the space of social and personal life of the Ukrainians in the sphere of spirituality and religiosity is an actual scientific problem.

The conceptual provisions of heritage of the founders of the postcolonial problematics in our culture by M. Riabchuk, T. Hundorova O. Zabuzhko were analyzed. The attention is focused on the research scientists' research, in their analytics features of the current state of national postcolonial studies of Nikolaev T. Grabowski S., J. Grabowski, Kagamlyk St., Kobchenko K. and others are outlined. The consideration of topics of national postcolonial studies shows that within their limits there is insufficient attention to the features of decolonization processes in the sphere of national religion.

It is noted that the transformation of the Orthodox Church is on the very dissatisfactory way and keeps the main trend of the combination of Orthodox and political institutions. In terms of the hybrid war, set up by Russia in our eastern states, the politics of the Ukrainian Orthodox Church of Moscow Patriarchate prevents the formation of Ukrainian identity. The activity of the Ukrainian Orthodox Church of Moscow Patriarchate, which is never reduced to purely religious, helped to build «russian world» in our country and become an internal factor that contributed to the conflict in the east of the country, and military aggression by Russia. The state should finally regulate the activity of the pointed structures.

Also the influence of the Western features of new religious movements and New Age religions in the process of cultural decolonization of the Ukrainian community was considered. It was revealed that the new religious practices and movements are one of the factors in the formation of civil society in our country. In particular it appears in volunteer activities, carried out by non-traditional religious organizations, helping the needy and the suffering.

It was pointed out on the controversial role of transformations in the religious sphere, which, on the one hand, bring out the existence of the colonial mentality of the typical stereotypes of secondary importance and insignificance, and on the other, show features of the national religion, with its anthropomorphism and democracy, a mixture of Eastern God inspiration and Western rationalism, humanization of Divinity and demonstrate the formation of responsible attitude to the personal and social existence.

The conclusions indicate that the transformation processes in the national religiosity suggest a close cooperation between religious and national factors. It is emphasized that religious glaring inequalities that are stored in the religious life of our country, should be urgently solved. The process of liberation in the religious sphere of the Ukrainian society from the manifestations of postcolonialism will encourage the liberation of public awareness from the impact of the imperial political practices.

Keywords: postcolonial studies, postcolonial criticism, postcolonial syndrome, decolonization, church politics, new religious doctrines, new age movement.

Трансформаційні процеси у сфері української релігійності значно активізувалися починаючи з 70-90 – х років минулого століття, що обумовлено як загальними соціальними і економічними змінами, які переживає українське суспільство, так і наполегливим проникненням і поширенням на наших теренах східних і західних неорелігійних духовних практик і вчень. Поширення новітніх релігійних вірувань і, особливо, їх усталення у суспільному просторі є одним із показових свідчень того, яким важким і неоднозначним є процес трансформації вітчизняної культури, і скільки неординарних і суперечливих рішень треба прийняти, долучаючись до

західноєвропейського культурного простору. Нині серед факторів, які стоять на заваді суспільним перетворенням, особливе місце займає незжитий нашою культурою синдром постколоніалізму, що виявляє себе у різних сферах суспільного буття, у тому числі і у сфері релігійності. Оскільки прояви постколоніалізму продовжують залишатись значною перепорою на шляху долучення українців до західноєвропейського способу життя, а також є фактором розмивання української ідентичності, то дослідження різних аспектів феномену постколоніалізму у просторі суспільного буття

українців, у сфері їх духовності і релігійності є актуальною науковою проблемою.

Дослідженню феномену постколоніалізму в українській культурі присвячують нині свої аналітики провідні вітчизняні науковці, зокрема зазначаючи, що постколоніальні явища – це реальність, яка виникла після Другої світової війни у другій половині ХХ ст. Популярності постколоніальні студії набули у 1980-середині 1990-х рр. Підкреслюється, що вітчизняні постколоніальні дослідження, являючи собою міждисциплінарне відгалуження європейської та світової соціогуманітаристики, спрямовані на всебічне осмислення імперсько-колоніальної складової у життєдіяльності нашого соціуму [2, с. 12]. М. Рябчук зауважує, що постколоніальне українське суспільство потребує певної психотерапії, яка допоможе позбавитись важкої колоніальної спадщини, але покищо послідовної і усебічної програми деколонізації українською державою не вироблено [13, с. 13]. Слід зазначити, що постколоніальні студії в Україні започаткувалися перш за все як теоретична течія і мали характер постколоніальної критики, що яскраво виявила свої національні особливості у доробку Т. Гундорової, О. Забужко та інш. Особливості сьогодишнього стану розвитку вітчизняних постколоніальних студій вияскраплюються у аналітиках Авер'янової Н., Воропаєвої Т., Грабовського С., Грабовської І., Кагамлик С., Кобченко К., Обушного М. та інш. Наприклад, Сергій Грабовський у своєму науковому і публіцистичному доробку докладно проаналізував причини і істотні риси України як «колонії європейського типу» у складі СРСР. Зокрема, дослідник розвінчав міф про абсолютний порядок за часів Сталіна [4, с. 56-62], і, вказуючи на суттєві виміри колоніального статусу УСРР-УРСР у складі СРСР, широко використовуючи статистичний матеріал, довів, що Україна знов, після падіння Російської імперії, набула колоніального статусу саме за часів сталінізму. Спростовуючи ідеї деяких істориків про те, що Україна була активним співзасновником тоталітарного СРСР, відтак, відповідальність за тоталітарні злочини також повною мірою мають нести українці, С. Грабовський переконує, що створена соціальна міфологія про українців як повноправних співтворців Радянського Союзу та комуністичної тоталітарної системи, не відповідає дійсності [5, с. 25-29]. Ставлячи питання про наявність «советської спадщини» в сучасній українській культурі, науковець зауважує, що «советська спадщина, де квазіісторичні міфи заміщали собою справжню історичну пам'ять», ще й досі не подолана [6, с. 9].

Про актуальність дослідження консолідаційних процесів українства постколоніальної доби пише Ірина Грабовська, акцентуючи увагу на тому, що аналіз означених процесів зазвичай не вписується у специфіку постколоніальних студій. Дослідниця зазначає, що постколоніальна доба в Україні характеризується утворенням олігархічно-кланової держави; наявністю компрадорського капіталу; існуванням креольських еліт; наявністю частини населення, назавжди ураженого комплексом «совка»;

колоніальною ментальністю. І. Грабовська підкреслює, що саме особливості постколоніального періоду не дозволили Україні перетворитися на дійсно незалежну, самостійну, демократичну державу, якою вона була проголошена у 1991 р. [3, с. 16].

Катерина Кобченко досліджує процес деколонізації в Україні як важливу частину протистояння української спільноти гібридним формам війни, що точиться на сході країни і, по суті, має на меті «остаточний розрив ідейного зв'язку з радянським минулим, у т.ч. у його символічних формах – у топоніміці та місцях пам'яті, та вихід з-під його впливу» [9, с. 66].

Олег Романчук розглядає загрози «культурного колоніалізму Московії» в Україні, вказує на «двомовну шизофренію» на радіо і телебаченні, яка «вбиває українську ідентичність» [13].

Слід зазначити, що сьогодні існує достатньо велика кількість наукових розвідок, присвячених дослідженню релігійного фактора гібридної війни. Наприклад, Оксана Сморгевська на основі аналізу діяльності Об'єднання рідновірів України доводить, що релігійний фактор став складовою частиною війни, і робить висновок, що «вивчення цієї проблеми набуває ще більшої актуальності в умовах стрімкої зміни інформаційних потоків та масованої пропагандистської навали з боку країни-агресора» [16, с. 178]. Дослідниця цілком слушно зауважує, що релігійний чинник в умовах гібридної війни може виступати як інтегруючим, так і дезінтегруючим складником впливу на маси [16, с. 180].

Зазначимо, що у контексті вітчизняних постколоніальних студій проблема трансформації релігійної свідомості українців окремо не досліджувалася. Відтак, метою цієї розвідки є виявлення характеру впливу процесу деколонізації на трансформацію релігійної свідомості українців.

Свого часу Є. Маланюк говорив про наше національне каліцтво в умовах колоніального існування [11, с.12]. Це «каліцтво» виявляло себе і у сфері релігійності, яка викривлялася під впливом імперських політичних практик. Роздумуючи про особливості національної релігійності, Є. Маланюк наголошував на «олюдненості Божества» в уявленнях українців, «майже еллінському» антропоморфізмі, притаманному нашій релігійності: «В області релігії українській душі властивий – майже еллінський *антропоморфізм*. У нас фактично немає «візантійського Саваофа» (згрідливий вираз Шевченка) ані тим більш, жидівського Єгови чи московського «Царя Небеснаво», гнівного й караючого Бога. У нас, власне, цілком освоєна, майже земна (античні «домашні лари») родина: *Христос - за плугом, Марія – поганяє*, а св. Йосиф (здається) – сіє, як співаєтся в одній нашій колядці» [11, с.14]. Є. Маланюк також зауважував своєрідність українського християнства як результату суміші «східного богонадхнення й західного раціоналізму на ґрунті майже «політеїстичного еллінізму», що відрізняє нашу релігійність від російського «православного язичества» [11, с.14]. Цікавою видається і заувага щодо появи «штунди», яку автор пов'язує з

олюдненням Божества, раціоналізмом, з відсутністю «активізуючого жаху перед Богом», характерного для російського православ'я [11, с.13].

Акцентуючи увагу на Православній Церкві як вагомому чиннику соціально-політичного й національного життя, слід зазначити, що протягом останніх століть вона перебувала у стані колоніальної залежності від РПЦ. Власне незалежною Українська Православна Церква була від часу її заснування у 889 р. і до 1686 р. Втрата автокефалії нашою Церквою відбулася всупереч канонам, проти волі духівництва й народу, була обумовлена насильницькими діями московської й турецької світських влад, а також рішеннями влади Московської Церкви. Б. Андрусинин зазначає: «Українська Церква ще довго трималася своєї релігійної національної ідеології, боронила її й лише у ХУІІІ ст. стала швидко втрачати її під тиском російського уряду через Священний Синод» [1, с.41]. Цілком слушним є висновок багатьох дослідників історії нашої Церкви, що протягом усього історичного шляху Православна Церква в Україні «не була самодостатньою одиницею, стабільно зазнаючи впливу світських структур різних держав». «Упродовж майже 200 років перед революційними подіями початку ХХ ст., - пише В. Ульяновський, - вона, як і вся Російська Православна Церква (РПЦ), перебувала в стані підлеглості світській державній владі й очолювалася Св. Синодом. Держава вирішувала головні проблеми церковного життя: матеріального забезпечення, кадрової політики, системи освіти, становища різних категорій духовенства тощо. Внутрішнє життя Церкви обмежувалося церковним судом, догматично-богословською діяльністю й розв'язанням конкретних життєвих проблем у річці розпоряджень і законодавства влади та Св. Синоду. Таким чином, *виробилася чітка модель державної регламентації церковного життя й церковної інституції як складової частини загальнодержавного апарату*» [18, с. 3].

1 січня 1919 р. Декретом уряду УНР було проголошено автокефалію Української Церкви. Але опір московського єпископату в Україні та помилки у церковній політиці української влади унеможливили досягнення дійсної незалежності, а церковно-національна ідея зазнала вагомих втрат. Між тим активно продовжувалася українізація Церкви. Зазначу, що ці історичні факти наведено не випадково, бо досвід трансформацій у релігійній сфері в Україні впродовж 1917-1920 рр. нині є актуальним. Слушними є слова В. Ульяновського, який зауважує, що у різних сферах життя української спільноти відбулися суттєві зміни, але «в Церкві як найконсервативнішій інституції вони мінімальні» [18, с. 4]. Дійсно, трансформація православної церкви йде вкрай незадовільними темпами і зберігається основна тенденція поєднання православ'я з політичними інституціями. В умовах гібридної війни, розв'язаної Росією на наших східних землях, політика УПЦ (МП) заважає формуванню української ідентичності, бо діяльність УПЦ (МП) ніколи не зводилася до суто релігійної. Вона сприяла розбудові «русского мира»

на наших теренах, що стало одним із вагомих внутрішніх чинників, які спровокували конфлікт на сході країни, а також воєнну агресію з боку Росії. Зважаючи на все вищенаведене, слід погодитись з думкою П. Кралюка стосовно того, що держава врешті повинна регулювати діяльність церковних структур.

У своєму інтерв'ю радіо Свобода проректор Острозької Академії, доктор філософії наголошував, що УПЦ (МП), яка нині воліє називати себе помісною православною церквою, є наслідком нашої колоніальної залежності від Росії, і «насправді, є філією Російської православної церкви (РПЦ), керованої Московським патріархатом» [10]. На думку науковця ця конфесія є агентом держави, яка окупувала в нас територію й веде проти нас війну. «Після того, як Росія окупувала Крим й розв'язала війну на Донбасі, УПЦ (МП) не приховує своєї проросійської позиції, а окремі її священнослужителі відверто підтримують проросійських сепаратистів» [10], - наголошує П. Кралюк. Не випадково, підкреслює науковець, що патріотично налаштовані віряни виявляють бажання перейти з УПЦ (МП) в УПЦ КП, що зафіксовано на території Рівненської області, а також в інших районах великої Волині.

Нині влада у питаннях релігійного життя українців переважно намагається зберігати нейтралітет. Наприклад, було знято з порядку денного обговорення законопроекту №4511 «Про особливий статус релігійних організацій, керівні центри яких знаходяться в державі, яка визнана Верховною радою України державою-агресором», поданого на обговорення 22 квітня 2017 р. Один із ініціаторів цього законопроекту Богдан Матківський наголошує: «... те, що українці змушені миритись з присутністю Московського патріархату в нашій країні, є ганебним та недопустимим. Особливо в час, коли Росія проявляє агресію по відношенню до нас. Московська церква свою позицію з цього приводу також неодноразово демонструвала, благословляючи своїх воєнків на війну з Україною та звинувачуючи українців у всьому. Багато антидержавних настроїв щоденно сіють представники московської церкви по всій Україні. Звісно, що не можна ставити всіх в один ряд, адже й серед священнослужителів Московського патріархату є глибоко віруючі та чесні люди» [7]. Очевидно, що вказаний законопроект міг би стати платформою для суспільного обговорення болючих проблем релігійного життя, які потребують нагального вирішення.

Розглядаючи особливості впливу західних неорелігійних рухів та релігій нью ейдж на процес культурної деколонізації української спільноти, слід зазначити, що вони є одним із чинників формування громадянського суспільства на наших теренах. Зокрема це виявляється у волонтерській діяльності, яку здійснюють нетрадиційні релігійні організації, надаючи допомогу нужденним і стражденним.

Відомо, що поява цілого спектру нью-ейджівських ідей підливає масло у вогонь протистояння традиційного християнського світобачення і новітніх уявлень про сутність людського буття і принципів світобудови. Звичайно,

формування толерантності українців у міжконфесійних відносинах на сучасному етапі розвитку суспільства залежить від багатьох факторів, і нетрадиційні релігійні пошуки, які викликають багато нападок з боку захисників християнства, - це ще один із подразників, що провокують конфліктні ситуації в українському суспільстві. Поява нового, особливо у такій дражливій сфері, як духовний релігійний пошук, очевидно, і повинна породжувати несприйняття з боку носіїв традиційної релігійності і викликати нарікання і дискусії, тим більше, що багато хто з послідовників неорелігій заявляє про своє свідоме протистояння по відношенню до християнства. Відтак, є два можливі шляхи виходу із ситуації: або війна, для якої, як відомо, достатньо і одного, або ж мир, який потребує обопільних зусиль у налагоджені діалогу і порозуміння [17].

Активна асиміляція вітчизняною культурою ідей західного нью-ейджу призвела до спроб переосмислення світоглядно-релігійних засад національного буття у контексті взаємозв'язку з новітніми явищами західної культури і сприяло відродженню прадавніх релігійних уявлень і розповсюдженню вірувань, які стали основою таких неорелігійних практик і вчень, як Рідновірство, Рунвіризм, Ведичне православ'я, вайшнавизм, карма-кагью, сахаджа-йога, фалуьгунь-Дафа тощо. Екзотичні практики і культури, подібні до вудуїзму, кроуліанства, сатанізму, люциферіанства викликають певну зацікавленість українського студентства, яке намагається віднайти своє місце у сучасному світі [16, с. 77 - 83].

Інтегруючи ідеї західного нью-ейджу у контекст української культури, вітчизняні нью-ейджери відтворюють сутнісні риси цього феномену. До основоположних ідей, на яких базується культура нью-ейджу, відносяться уявлення про безособового бога і можливість набуття людиною божественних якостей. Характерними ознаками мислення представників вчення «Нової Ери» є також містичне сприйняття дійсності, поєднання східного і західного містицизму зі сцієнтистськими ідеями і підходами, неоязичницький окультизм, цілительство, ченнелінг, віра в реальність контактів із позаземними цивілізаціями тощо. Для послідовників нью-ейджу також характерна віра у реінкарнацію, існування особливого світу духів, з якими можливо налагодити спілкування. Зазвичай нью-ейджери називають духів майстрами, Махатмами, духами світла, духами-провідниками тощо. До духовного світу у процесі багатьох перевтілень може піднятися душа людини, яка пробуджує у собі сховані сили світу. Наполягаючи на тотожності людини і Бога, нью-ейджери відроджують і оновлюють окультні знання, вітають вегетаріанство, холистичні практики у сфері здоров'я. Однією з парадигм нью-ейдж є синкретизм, заснований на ідеї єдності усіх релігій.

Те, що «New Age» позиціонує себе в якості нової світової синтетичної релігії, яка замінить християнство, дуже тривожить апологетів християнства, які звинувачують представників нью-ейджу у різних збоченнях. Наприклад, стверджується,

що виникнення теорії гендеру і поширення гендерної проблематики в європейському суспільстві – це результат поширення нью-ейджівських ідей. Зокрема, О. Четверикова, звинувачуючи представників нью-ейджу у виникненні квір-теорій, пропаганді содомії і інших збочень, стверджує, що цей рух являє собою добре організовану лібертаріанську революцію, що здійснюється «співтовариством нелюдів, які підняли бунт проти Творця» [19]. На її думку, ця релігія спрямована на зміну самої сутності людини, переслідує мету позбавити її духовних основ, природних біологічних коренів, сприяє знищенню сім'ї, традиційних суспільних зв'язків [19]. Іронія полягає у тому, що представники нью-ейджу своїх християнських опонентів звинувачують у подібних гріхах. Наприклад, Сва Святослав Миколайович, засновник «Ведичного православ'я», вчення, що розповсюджується на теренах Дніпропетровщини, звинувачує християнське віровчення у настанові до одностатевої любові. Автор тлумачить християнську заповідь братерської любові у аспекті гомосексуальності, тобто переводить її у площину статевої відносин, не маючи на те жодної підстави, крім свого нетолерантного відношення до християнства [14, с. 49].

Слід визнати, що зацікавлення релігійністю нью-ейдж нині демонструють також і греко-католики, і протестанти. Стрімко збільшується число прибічників змішування християнства і нью-ейджу. Християнські духовні пастирі намагаються пояснити захоплення ньюейджівськими ідеями з боку своїх вірних недостатнім розумінням важливості духовного виміру людини, нездатністю інтегруватися у сучасне життя, загостренням проблеми сенсу життя, прагненням до особистих та соціальних змін тощо. Діячі церкви зазначають, що нью-ейдж у багатьох аспектах є дитиною сучасної західної культури. Греко-католицькі теологи наголошують: «Важливо зауважити, що Бога у певних практиках Нью-Ейджу применшено лише до чергової сходинки в прогресі кожного окремого індивідуума» [8].

У висновках зазначу, що трансформаційні процеси у сфері вітчизняної релігійності свідчать про тісну взаємодію релігійного і національного чинників. Трансформації у релігійній сфері відіграють неоднозначну роль у житті української спільноти. З одного боку, вони виявляють існування колоніальної ментальності з характерними стереотипами другорядності і меншовартості, а, з іншого, виявляють особливості національної релігійності, з її антропоморфізмом і демократизмом, сумішшю східного богонадхнення й західного раціоналізму, олюдненням Божества, а також демонструють формування відповідального відношення до особистого і суспільного буття.

Сьогодні є очевидним, що кричущі конфесійні диспропорції і болючі проблеми, характерні для релігійного життя української спільноти, треба нагально вирішувати. Процес звільнення релігійної сфери життя українського суспільства від проявів постколоніалізму сприятиме звільненню суспільної свідомості від впливу імперських політичних практик.

Література:

1. Андрусишин Б. І. Церква в Українській Державі 1917-1920 рр. (доба Директорії УНР): Навч. посібник / Б.І. Андрусишин . – К.: Либідь, 1997. – 176 с.
2. Воропасва Тетяна. Теоретико-методологічні засади дослідження консолідації українства у постколоніальну добу / Тетяна Воропаєва // Українознавчий альманах. Вип. 19, 2016. – К.: «Міленіум+», 2016. – с. 11-16.
3. Грабовська Ірина. Актуальність дослідження консолідації українства в постколоніальну добу / Ірина Грабовська // Українознавчий альманах. Вип. 19, 2016. – К.: «Міленіум+», 2016. – С. 16-21.
4. Грабовський Сергій. Бардак Йосифа Сталіна / Сергій Грабовський. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2015. – 60 с.
5. Грабовський Сергій. До проблеми колоніального статусу України в СРСР / Сергій Грабовський // Українознавчий альманах. Вип. 19, 2016. – К.: «Міленіум +», 2016. – С. 21-25.
6. Грабовський Сергій. Україна today: під прапором сталінізму. Соціальна міфологія «найкращого друга фізкультурників» і його послідовників / Сергій Грабовський. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2013. –230 с.
7. Експерт: Законопроект про заборону Московського патріархату подано! – [Електронний ресурс]. - [Режим доступу]: uaexpert.blogspot.com
8. Ісус Христос джерело води живої. Християнські роздуми про «Нью-Ейдж». - [Режим доступу]: catholicnews.org.ua/kl
9. Кобченко Катерина. Декомунізація в Україні: постколоніальний контекст / Катерина Кобченко // Українознавчий альманах. Вип. 19, 2016. – К.: «Міленіум+», 2016. – С. 66-70.
10. Кралюк Петро. Чи втратить Московський патріархат в Україні свої парафії? Українська православна церква (Московського патріархату) фактично є агентом іншої держави / Петро Кралюк. – Радіо Свобода, 03.01.2016 – [Електронний ресурс]. - [Режим доступу]: <https://www.radiosvoboda.org/.../>
11. Маланюк Є. Книга спостережень / Євген Маланюк. – К.: «Атіка», 1995. – 236 с.
12. Романчук Олег. Ризики для України. Порошенко, мова і Московський патріархат. Чому не щезає культурний колоніалізм Московії? Російська мова, зокрема двомовна шизофренія на радіо і телебаченні вбиває українську ідентичність / Олег Романчук. – Радіо Свобода, 02.01.2016. - [Електронний ресурс]. - [Режим доступу]: <https://www.radiosvoboda.org/.../>
13. Рябчук М. Постколоніальний синдром. Спостереження / Микола Рябчук. – К.:«К.І.С.», 2011. – 240 с.
14. Сва Святослав Николаевич. Православные веды / Святослав Николаевич Сва. – К.: «Київська правда», 2010. – 24 с.
15. Сморжевська Оксана. Діяльність Об'єднання Рідновірів України в умовах гібридної війни / Оксана Сморжевська // Українознавчий альманах. Вип. 19, 2016. – К.: «Міленіум+», 2016. – с. 178-181.
16. Талько Тетяна, Бунакова Ірина. Вплив неорелігійних культів на формування національної ідентичності українського студентства / Тетяна Талько, Ірина Бунакова // Versus: науково-теоретичний часопис 1 (7) 2016. – Мелітополь: МДПУ, 2016. - С. 77 – 83.
17. Талько Т. М. Проблема формування постколоніальної релігійної свідомості українців / Т. М. Талько // Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2017», 25-26 квіт. 2017 р.: [матеріали доповідей та виступів] / редкол.: А. Є. Конверський [та ін.]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2017. – Ч. 5. – с.170-171.
18. Ульяновський В. І. Церква в Українській Державі 1917-1920 рр. (доба Української Центральної Ради): Навч. посібник / В.І.Ульяновський. – К.: Либідь, 1997. – 200 с.
19. Четверикова Ольга. «Новый мир» извращенцев как вселенская содомская церковь /Ольга Четверикова. – [Електронний ресурс]. - [Режим доступу]: communitarian.ru/publikacii/novyy_mirovoy_poryadok_metody

References:

1. Andrusyshyn B. I. Tserkva v Ukrainii Derzhavi 1917-1920 rr. (doba Dyrektorii UNR): Navch. posibnyk. – K.: Lybid, 1997. – 176 s.
2. Voropaieva Tetiana. Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia konsolidatsii ukrainstva u postkolonialnu dobu / Tetiana Voropaieva // Ukrainoznavchyi almanakh. Vyp. 19, 2016. – K.: «Milenium+», 2016. – s. 11-16.
3. Hrabovska Iryna. Aktualnist doslidzhennia konsolidatsii ukrainstva v postkolonialnu dobu / Iryna Hrabovska // Ukrainoznavchyi almanakh. Vyp. 19, 2016. – K.: «Milenium+», 2016. – S. 16-21.
4. Hrabovskyi Serhii. Bardak Yosyfa Stalina / Serhii Hrabovskyi. – Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M. M., 2015. – 60 s.
5. Hrabovskyi Serhii. Do problemy kolonialnoho statusu Ukrainy v SRSR / Serhii Hrabovskyi // Ukrainoznavchyi almanakh. Vyp. 19, 2016. – K.: «Milenium+», 2016. – S. 21-25.
6. Hrabovskyi Serhii. Ukraina today: pid praporom stalinizmu. Sotsialna mifolohiia «naikrashchoho druha fizkulturnyktiv» i yoho poslidovnyktiv / Serhii Hrabovskyi. – Nizhyn: Vydavets PP Lysenko M.M., 2013. – 230 s.
7. Ekspert: Zakonoproekt pro zaboronu Moskovskoho patriarkhatu podano! – [Elektronnyj resurs]- [Rezhym dostupu]: uaexpert.blogspot.com
8. Isus Khrystos dzherelo vody zhyvoi. Khrystyianski rozdumy pro «Niu-Eidzh». – [Elektronnyj resurs]- [Rezhym dostupu]: catholicnews.org.ua/kl
9. Kobchenko Kateryna. Dekomunizatsiia v Ukraini: postkolonialnyi kontekst / Kateryna Kobchenko // Ukrainoznavchyi almanakh. Vyp. 19, 2016. – K.: «Milenium+», 2016. – S. 66 - 70.

10. Kraliuk Petro. Chy vtraty Moskovskyi patriarkhat v Ukraini svoi parafii? Ukrainska pravoslavna tserkva (Moskovskoho patriarkhatu) faktychno ie ahentom inshoi derzhavy / Petro Kraliuk. – Radio Svoboda, 03.01.2016 — [Elektronnyj resurs] - Rezhym dostupu: <https://www.radiosvoboda.org/.../>
11. Malaniuk Ie. Knyha sposterezhen / Yevhen Malaniuk. – K.: «Atika», 1995. – 236 s.
12. Romanchuk Oleh. Ryzkyk dlia Ukrainy. Poroshenko, mova i Moskovskyi patriarkhat. Chomu ne shchezaie kulturnyi kolonializm Moskovii? Rosiiska mova, zokrema dvomovna shyzofreniia na radio i telebachenni vbyvaie ukrainsku identychnist / Oleh Romanchuk. – Radio Svoboda, 02.01.2016. - – [Elektronnyj resurs] - [Rezhym dostupu]: <https://www.radiosvoboda.org/.../>
13. Riabchuk M. Postkolonialnyi syndrom. Sposterezhennia / Mykola Riabchuk. – K.:«K.I.S.», 2011. – 240 s.
14. Sva Svyatoslav Nikolaevich. Pravoslavnye vedy / Svyatoslav Nikolaevich Sva. – K.: «Kiivs'ka pravda», 2010. – 24 p.
15. Smorzhevska Oksana. Diialnist Ob'iednannia Ridnoviriv Ukrainy v umovakh hibrydnoi viiny / Ok Oksana Smorzhevska // Ukrainoznavchyi almanakh. Vyp. 19, 2016. – K.: «Milenium+», 2016. – s. 178-181.
16. Talko Tetiana, Bunakova Iryna. Vplyv neorelihiinykh kultiv na formuvannia natsionalnoi identychnosti ukrainskoho studentstva / Tetiana Talko, Iryna Bunakova // Versus: naukvo-teoretychnyi chasopys 1 (7)'2016. – Melitopol: MDPU, 2016. – P. 77 – 83.
17. Talko T. M. Problema formuvannia postkolonialnoi relihiinoi svidomosti ukraintsiv / T. M. Talko // Mizhnarodna naukova konferentsiia «Dni nauky filosofskoho fakultetu – 2017», 25 - 26 kvit. 2017 r.: [materialy dopovidei ta vystupiv] / redkol.: A. Ie. Konverskyi [ta in.]. – K.: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet», 2017. – Ch. 5. – s.170 - 171.
18. Ulianovskyi V.I. Tserkva v Ukrainskii Derzhavi 1917-1920 rr. (doba Ukrainskoi Tsentralnoi Rady): Navch. posibnyk / V.I. Ulianovskyi. – K.: Lybid, 1997. – 200 s.
19. CHetverikova Ol'ga. «Novyj mir» izvrashchencev kak vselenskaya sodomskaya cerkov' /Ol'ga CHetverikova. – [Elektronnyj resurs] – [Rezhym dostupu]: [communitarian. ru|publikacii| novyy_mirovoy_poryadok_metody|](http://communitarian.ru/publikacii/novyy_mirovoy_poryadok_metody/)